

روسیه از کشورهای همسایه خود در دریای خزر درخواست کرده تا به منظور جلوگیری از قاچاق سلاحهای کشتار جمعی، اجزای تشکیل‌دهنده آن در آبهای بین‌المللی نیروی دریایی ویژه مشترک ایجاد کنند. این طرح با سوءظن‌های موجود در مورد ایران که سیاست تولید سلاحهای اتمی را تعقیب می‌کند؛ مرتبط است. این سیاست در تضاد با تعهدات تهران بر اساس معاهده منع تولید و تکثیر سلاحهای هسته‌ای (ان.پی.تی) می‌باشد. ایالات متحده آمریکا بلافاصله از تشکیل نیروی ویژه دریایی مشترک در چارچوب طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی حمایت کرد. سرگئی ایوانف وزیر دفاع روسیه در کانال ان.تی.وی مسکو از کشورهای مستقل مشترک‌المنافع دعوت کرد تا بطور دسته‌جمعی علیه تهدید فزاینده در منطقه قفقاز و آسیای مرکزی که از سوی کشورش تشخیص داده شده؛ مبارزه کنند. به نظر می‌رسید ایوانف از ایجاد فاصله میان مسکو و تهران نگران است. تهران واردکننده سنتی تسلیحات از مسکو و روسیه نیز در حال ساخت راکتور اتمی برای مصارف صلح‌آمیز در بوشهر می‌باشد. ایوانف یکی از شرکای سیاسی نزدیک ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه است. پیشنهاد روسیه که با اقبال عمومی نیز روبرو شد از سوی کرملین و متحدان روسیه در دریای خزر پذیرفته شده است. علاوه بر این توسعه رژیم گسترش امنیت بین‌المللی به آسیای مرکزی قویاً از سوی واشنگتن دنبال شده است. توسعه طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی به آسیای مرکزی تأثیرات عمیقی بر منطقه برجای خواهد گذاشت. این طرح پس از توقیف کشتی سوسان در دریای عرب

در سال ۲۰۰۳ میلادی از سوی واشنگتن ارائه شد. این کشتی که رهسپار یمن بود؛ محموله‌های موشک‌های پیشرفته اسکاد کره شمالی را حمل می‌کرد. کشتی سوسان بر اساس تقاضای ایالات متحده از سوی واحدهای دریایی اسپانیا متوقف شد اما کره شمالی و یمن ادعا کردند مأموریت کشتی فوق‌الذکر قانونی بوده و بر اساس قوانین سازمان ملل متحد در مورد کنوانسیون حقوق دریاهاکه از حق عبور بی‌ضرر حمایت می‌کند؛ انجام شده است. پس از این قضیه ترتیبات جدید یعنی طرح گسترش امنیت بین‌المللی ضرورت یافت.

در حقیقت طرح فوق یک اقدام مخاطره‌آمیز همکاری جویانه از سوی کشورهای متحد می‌باشد که آنها را قادر می‌سازد براساس موازین حقوق بین‌الملل وارد کشتی‌ها شوند، هواپیماها را مجبور نمایند تا فرود بیایند و از محموله‌های واقع در خشکی نیز بازرسی کنند تا از انتقال غیرقانونی هرگونه سلاح‌های کشتار جمعی، قطعات تشکیل‌دهنده آنان، تجهیزات تولید و سیستم‌های پرتاب جداجلوگیری بعمل آورند. وزارت خارجه آمریکا از همه کشورها دعوت کرده تا به این رژیم بپیوندند. البته اگر کشورها به مبارزه علیه سلاح‌های کشتار جمعی علاقمند هستند و توانایی آن را دارند که اقداماتی برای جلوگیری از نقل و انتقال قطعات سلاح‌های مذکور بعمل آورند. رژیم طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی در پی همکاری باکشورهایی است که ممکن است کشتی‌ها، پرچم‌ها، بندرها، آب‌های سرزمینی و همچنین قلمرو هوایی آنها مورد استفاده عوامل دولتی و غیردولتی تکثیر و اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی قرار گیرد.

سرگئی ایوانف وزیر دفاع روسیه اذعان کرد روسیه به عنوان یک کشور متمدن مخالف دستیابی ایران به سلاح‌های اتمی می‌باشد. وی افزود من معتقدم ایران حق این را دارد که از تولید برق اتمی بهره‌مند شود. البته برنامه‌های اتمی نظامی موضوع کاملاً متفاوتی است. اما سهم معاملات نظامی در تجارت روسیه و ایران بسیار ناچیز است.

ایوانف برای حفظ قانون و نظم، جلوگیری از تجارت غیرقانونی سلاح‌های کشتار جمعی و قطعات آنها پیشنهاد تأسیس یک نیروی امنیتی مشترک دریایی میان کشورهای مستقل مشترک‌المنافع را مطرح کرده است. این پیشنهاد اینگونه تعبیر می‌شود که چنین تهدیداتی در

منطقه وجود دارد. یکی از نیروهای امنیتی اظهار می‌دارد من به مناسبت‌های مختلف در منطقه خزر حضور یافته‌ام و می‌دانم مشکلات زیادی در این منطقه وجود دارد که بایست حل شوند. کشورها باید با دزدی‌های وسیع، تجاوز به حقوق انسانها و قاچاق مواد مخدر که بطور روزمره وجود دارند، مقابله کنند.

ابتکار عمل روسیه کاملاً هماهنگ با سیاست آمریکا در منطقه قفقاز و آسیای مرکزی است. در این راستا رابرت جوزف معاون وزیر دفاع آمریکا در کنترل تسلیحات و امنیت بین‌المللی از ترکمنستان دیدار کرد. این دیدار در تلاش برای فراگیر نمودن طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی در صحنه آسیای مرکزی ارزیابی می‌شود. مقام آمریکایی پس از ملاقات با رئیس‌جمهور صفر مراد نیازف در کنفرانس مطبوعاتی در عشق‌آباد اعلام کرد مذاکرات دو کشور در مورد بررسی راههای مبارزه با عبور و انتقال غیرقانونی سلاحهای کشتار جمعی از ترکمنستان بوده است.

روسیه اخیراً به عنوان پانزدهمین عضو طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی پذیرفته شده است. کرملین اعلام کرد همانطور که اقدامات روسیه حقوق بین‌الملل و قوانین این کشور را از مدتها قبل نقض نکرده در طرح گسترش امنیت بین‌المللی مشارکت می‌کند. وزارت خارجه روسیه تشریح کرد که ماهیت تهدید تولید سلاحهای کشتار جمعی جهانی است و لذا نیازمند پاسخ جهانی نیز می‌باشد. روسیه معتقد است که فقط می‌توان به وسیله یک تلاش دسته‌جمعی بر این تهدید فائق آمد. نگاه روسیه به طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی بیش از آنکه جایگزینی برای مکانیسمهای موجود به منظور مبارزه با تکثیر و اشاعه سلاحهای کشتار جمعی باشد؛ مکمل آن است.

اعضای موسس طرح فوق استرالیا، فرانسه، آلمان، ایتالیا، ژاپن، هلند، لهستان، پرتغال، اسپانیا، انگلستان و ایالات متحده آمریکا بودند. روسیه، کانادا، نروژ و سنگاپور بعداً به این طرح پیوستند. بیش از ۶۰ کشور دنیا نیز در یک رشته از فعالیتهای مشترک اجرایی و عملیاتی طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی شرکت می‌کنند. پاناما و لیبریا که بزرگترین کشورهای

دارنده پرچم‌های مصلحتی در دنیا می‌باشند نیز در این فعالیتها شرکت دارند. کشورهای دنیا با توجه به مصالح تجاری خود ترجیح می‌دهند کشتی‌هایشان را تحت تابعیت پاناما و لیبریا قرار دهند. هم اکنون بیش از نیمی از ناوگان بازرگانی دنیا در آبهای بین‌المللی تحت تابعیت این کشورهاست و حجم عظیمی از تجارت حمل و نقل دریایی دنیا در اختیار این دو کشور قرار دارد. حضور پاناما و لیبریا در طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی بسیار حائز اهمیت است زیرا بر اساس قوانین حقوق بین‌الملل یک کشتی را نمی‌توان بدون رضایت کشور پرچم برافراشته بر روی عرشه در آبهای بین‌المللی متوقف یا بازرسی کرد. تنها استثنای این قاعده زمانی است که یک کشتی مظنون به دزدی دریایی، تجارت برده و یا فعالیت‌های غیرقانونی باشد. قبرس آخرین کشوری بود که به طرح فوق پیوست. نیکوزیا و واشنگتن در مورد ترتیباتی توافق کردند که هر یک از دو کشور مجاز هستند کشتی‌های دیگری را در زمینه مبارزه با عملیات ضدگسترش سلاحهای کشتار جمعی کنترل و توقیف کنند.

در اواخر سال ۲۰۰۵ میلادی، کنوانسیون ۱۹۸۸ جلوگیری از اقدامات غیرقانونی علیه امنیت کشتیرانی دریایی تحت نظر سازمان بین‌المللی دریایی (ایمو) وابسته به سازمان ملل متحد در لندن از سوی اعضا مورد اصلاح قرار گرفت. بر این اساس کشتی‌های غیرنظامی از به آب انداختن یا فعالیت در زمینه انتقال غیرقانونی سلاحهای کشتار جمعی ممنوع شدند. این سند در اواخر ماه مارس ۲۰۰۶ پس از تکمیل متن به زبانهای عربی، انگلیسی، روسی، چینی، اسپانیایی و فرانسوی برای امضای نهایی آماده شد.

این اصلاحیه برای اولین بار یک جرم جنایی را وضع می‌کند که بر اساس آن از سوءاستفاده کشتی‌های غیرنظامی یا هر نوع وسیله دریایی دیگر شامل سکوه‌های نفتی و تأسیسات مرتبط با آن در عملیات سلاحهای کشتار جمعی جلوگیری به عمل می‌آید. این پروتکل هر نوع وسیله، مواد نرم افزار یا تکنولوژی وابسته که در طراحی، تولید و حمل سلاحهای کشتار جمعی بکار می‌رود؛ دربر می‌گیرد.

بر اساس اظهارات کاندولیزا رایس وزیر خارجه آمریکا طی نه ماه گذشته طبق همکاری

کشورها در طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی بیش از ده مورد ممنوعیت ارسال تکنولوژی مرتبط با سلاحهای کشتار جمعی صورت گرفته است. طبق قاعده کشورهای شرکت‌کننده در طرح فوق قصد دارند از اعلام عمومی و تبلیغی کردن موفقیت‌های خود با هدف جلوگیری و ممانعت بیشتر از انتقال مواد ممنوعه خودداری کنند. با این حال استثنائات دیدنی نیز در این زمینه وجود داشته است.

یکی از این موارد مصادره اجزاء و قطعات تشکیل‌دهنده سانتریفیوژ پس از گذشت مدت کوتاهی از ایجاد طرح ابتکار عمل گسترش سلاحهای کشتار جمعی بود. اجزا و قطعات مذکور در غنی‌سازی اورانیوم با درصد بالا کاربرد دارد. محموله مذکور که عازم لیبی بود در آبهای ایتالیا توقیف شد. توقیف این محموله آغازگر زنجیره جدیدی از پیشرفت لیبی برای تولید سلاحهای کشتار جمعی بود اگرچه این کشور قبلاً انصراف علنی خود را از برنامه محرمانه‌اش در زمینه تولید سلاحهای اتمی اعلام کرده بود. همچنین این امر شبکه تجارت غیرقانونی و جهانی تکنولوژی سلاحهای کشتار جمعی را که شامل کشورهای ایران، پاکستان و کره شمالی می‌باشد در معرض خطر قرار می‌دهد.

محمد البرادعی مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اظهار داشت که جامعه جهانی فقط بخشی از کوه شناور را دیده است. جامعه جهانی اکنون می‌تواند شبکه زیرزمینی، پیچیده و پیشرفته عوامل بازار سیاه تکنولوژی اتمی را درک کند. این شبکه تفاوتی با کارتل‌های جنایت سازمان یافته ندارد. وی افزود ما اکنون با همراهی برخی از کشورها می‌توانیم بخش‌های مهمی از این تصویر پیچیده را بازرسی کنیم. ضروری است که در تلاش جمعی و مشترک علیه قاچاق غیرقانونی پیشرفت داشته باشیم. ما باید امنیت دسته‌جمعی را کارآمد و به روز نموده تا مواد و تکنولوژی حساس انرژی اتمی در اختیار دستان نادرست قرار نگیرد.

محمد البرادعی مدیرکل آژانس همچنین بیان کرد که دلان این تجارت غیرقانونی در شرکت‌های سودآور در امارات متحده عربی، آلمان، هلند، مالزی، ژاپن، آفریقای جنوبی و جاهای دیگر مشغول به کار هستند. سرمایه‌های بدست آمده از تجارت غیرقانونی سلاحهای کشتار

جمعی از حسابهای موجود در دبی و سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس بازپس فرستاده می‌شود.

روسیه از حضور در کارگاه آموزشی سه روزه امنیت دریایی در آذربایجان در اواخر سال گذشته میلادی خودداری کرد این کارگاه در مورد موضوع قاچاق سلاحهای کشتار جمعی بحث و بررسی می‌کرد و تمام کشورهای حاشیه دریای خزر و دریای سیاه بجز ایران در آن حضور داشتند.

بدنبال برگزاری کنفرانس محرمانه‌ای در مورد مبارزه با قاچاق سلاحهای کشتار جمعی ایوانف وزیر دفاع روسیه و هم‌تایان وی در برخی کشورهای مستقل مشترک‌المنافع شامل ارمنستان، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و تاجیکستان حمایت خود را از طرح ابتکار عمل گسترش امنیت بین‌المللی اعلام کردند. کشورهای قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان، ترکمنستان و ازبکستان توافق نمودند که منطقه مشترک عاری از سلاحهای اتمی تشکیل دهند. سرویس امنیتی فدرال مسکو تهدید سلاحهای کشتار جمعی را جدی تلقی کرده است. در این زمینه ایگور والنکین از بخش ایمنی و امنیتی وزارت دفاع اعلام کرد روسیه بطور مستمر گزارشات موثقی را دریافت می‌کند که بر اساس آن سازمانهای تروریستی طرحهایی را برای حمله به تأسیسات اتمی این کشور در دست دارند. همچنین یوری بالویوسکی رئیس کارکنان نهادهای عمومی روسیه اظهار داشت نیروهای تحت فرماندهی اش جزئیات برخی طرحها را که مربوط به تولید سلاحها و بمبهای تروریستی شیمیایی، بیولوژیکی (میکروبی) و رادیولوژیکی (مربوط به تشعشعات هسته‌ای) در چچن می‌باشد کشف کرده‌اند. روسیه از این زمان مجازات حبس ابد را برای تروریستهایی که سلاحهای کشتار جمعی را گسترش دهند تصویب کرده است. نشریه میدل ایست، فوریه ۲۰۰۶ میلادی